

وزیران خارجه ایران

در دوران های پیش از مشروطه روابط خارجی بین ایران و کشور های دیگر در حد بسیار پایین بوده و تقریباً وزیر خارجه با عنوان رسمی در خدمت دولت نبوده است.

لیست نخست وزیران و وزیران خارجه در سائیتی که آدرس آن اینجا گنجانده شده همراه با نگاره هریک موجود است که میتوان به آن نگاه کرد:

<http://1400years.org/PDF&Show/ListofPMAndFMIrantil1979.pdf>

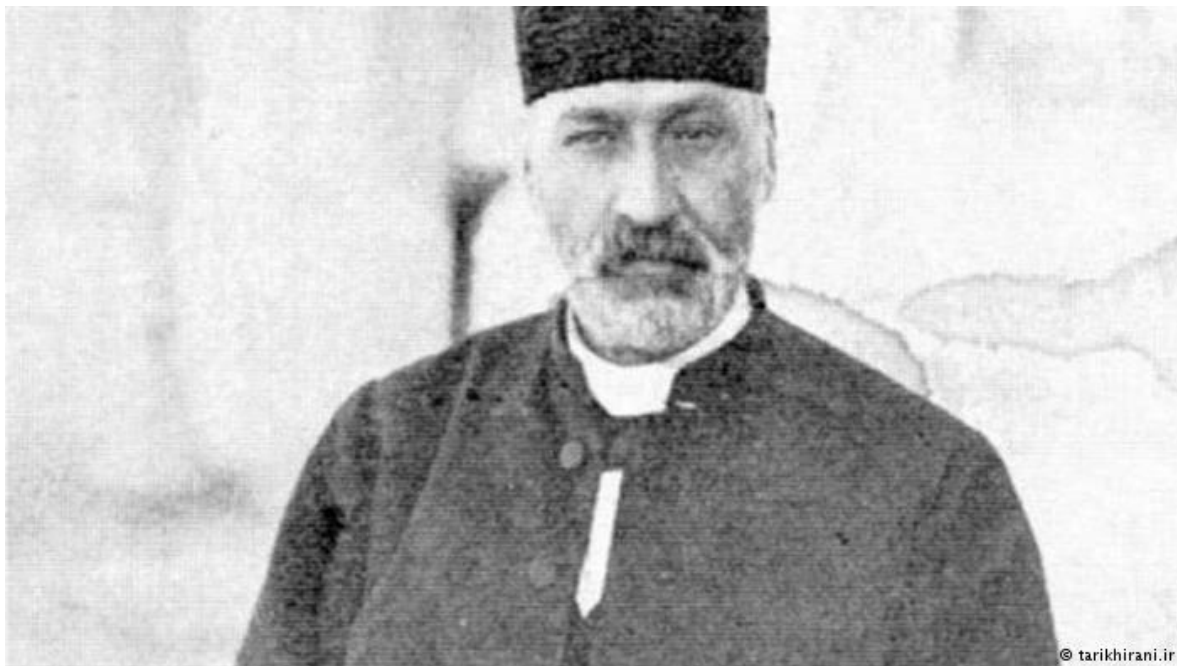
در اینجا نگاهی نزدیک تر به برخی از وزیران خارجه ایران میکنیم.

شاید بتوان میرزا عبدالوهاب خان معتمدالدوله نشاط را اولین وزیرخارجه ایران نامید. وی از سال ۱۲۰۰ خورشیدی در دوران فتحعلی شاه قاجار به مدت دو سال این مسئولیت را عهده دار بود. این شخص پدر، پدر بزرگ شیرین نشاط فرزند تیمسار نشاط میباشد.

میرزا ابوالحسن خان شیرازی ملقب به ایلچی کبیر بود. وی دومین و پنجمین وزیر امور خارجه (یا وزرات دول خارجه) ایران بوده است. گفته می‌شود وی که عضویت لژ فراماسونری انگلستان را داشت، به مدت ۳۵ سال از دولت وقت بریتانیا مقرری دریافت می‌کرد. ابوالحسن خان شیرازی نماینده ایران برای امضای عهدنامه گلستان با روسیه تزاری نیز بود

میرزا نصرالله خان نائینی ملقب به مشیرالدوله آخرین وزیر خارجه پیش از مشروطه بود. وی در سال ۱۲۷۸ خورشیدی برابر با ۱۸۹۹ میلادی وزیر خارجه ایران شد و تا ۱۲۸۵ برابر با ۱۹۰۶ میلادی این سمت را عهده‌دار بود.

محمد علی فروغی در دشتی، ملقب به نكءالملك در كابينه مستوفى الممالك در سال ۱۳۰۱ خورشیدی برابر ۱۹۲۲ وزارت امور خارجه را عهده دار شد. در خرداد ۱۳۰۲ (۱۹۲۳) در كابينه رضا خان نیز بار دیگر به همین سمت برگزیده شد. فروغی در كابينه های مختلف مسئولیت وزارت مالیه، عدلیه و دربار را نیز بر عهده داشت. وی همچنین اولین نخست وزیر محمدرضا شاه بود. (نفر دوم از سمت راست) - وی در حفظ و تداوم پادشاهی تلاش بسیار کرد.

از پرسروصدا ترین وزیران و نخست وزیران ایران محمد مصدق است که در سال ۱۳۰۲ خورشیدی در کابینه مشیرالدوله وزیر خارجه بود. مصدق یک آنگلو فیل بود و به دلیل روابط دایی اش فرمانفرما از عوامل انگلیس در ایران به حساب می آمد. وی با انقراض سلسله قاجار مدتی را در حصر خانگی سپری کرد. سال ها بعد مصدق هنگامیکه عنوان نخست وزیر محمدرضا شاه پهلوی را دریافت کرد نخستین پرسشی که از شاهنشاه این بود که «آیا سفارت انگلستان این انتصاب را تایید میکند؟».

حسین فاطمی از سال ۱۳۳۱ تا ۱۳۳۲ (۱۹۳۲-۱۹۳۳) مسئولیت وزارت امور خارجه را در دولت محمد مصدق بر عهده داشت. وی تقریباً در جای خود قرار نداشت و مرتب به بهانه معالجه پا به آلمان و اروپا سفر میکرد. او صاحب روزنامه «باختر امروز» بود که آگهی های شرکت نفت ایران و انگلیس را به بهانه اینکه کمک مالی به او بشود تا بتواند فحاشی های خود نسبت به خاندان پهلوی را چاپ کند را منتشر میکرد. وی در هنگام کودتایی که مصدق هنگام دریافت دستور عزل از نخست وزیری انجام داد و ماموران دولتی را دستگیر کرد سرو صدای زیادی به راه انداخت و در پی تصاحب کاخ های سلطنتی بود. انگلیس هم متوجه شده بود او بین ایران، آلمان و انگلیس جاسوسی های چند جانبه میکرده و در پی سرنگونی دولت مصدق در سن ۳۷ سالگی اعدام شد.

تیمسار سپهبد فضل الله زاهدی که در پی رستاخیز مردم از ترس اینکه همکاری مصدق و حسین فاطمی با حزب توده یک دولت سرتاسر کومونیست شبیه کومونیسم لنین و استالین در کشور برقرار کند همراه مردم توانسته بود شورش های مدیریت شده توسط مصدق و حزب توده را آرام کند؛ همزمان با در اختیار گرفتن مقام نخست وزیری، به جای حسین فاطمی در سمت وزیر امور خارجه نیز فعالیت می کرد. ۱۹۵۳ - فرزند وی اردشیر زاهدی نیز از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۰ (۱۹۶۶ - ۱۹۷۱) وزیر امور خارجه ایران بود. (اردشیر زاهدی در کنار کسینجر)

احمد میرفندرسکی (۱۲۹۷-۱۳۸۳) (۲۰۰۴-۱۹۱۸) دیپلمات ایرانی و وزیر امور خارجه ایران بود. پدر او از صاحب منصبان وزارت خارجه در اواخر دوران قاجار و مادر او دختر علیقلی خان مشاورالممالک انصاری (وزیر امور خارجه و سفیر ایران در روسیه) بود. تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در تهران و سپس در مدرسه آلمانیها در تفلیس انجام داد. سپس در دانشگاه سن ژوزف بیروت به تحصیل در رشته حقوق پرداخت.

پس از بازگشت به ایران، وارد خدمت در وزارت امور خارجه شد. در سال ۱۳۲۵ (۱۹۴۶ میلادی) به عنوان دبیر سفارت ایران در مسکو عازم شوروی شد. او طی سالهای بعد مشاغل متعددی را در وزارت امور خارجه بر عهده داشت. میرفندرسکی در سال ۱۳۴۴ (۱۹۶۵) به سفارت ایران در شوروی منصوب شد و تا ۱۳۵۰ (۱۹۷۱) در این مقام باقی ماند. پس از بازگشت به ایران در سمت قائم مقام وزیر امور خارجه به خدمت پرداخت. در سال ۱۳۵۲ (۱۹۷۳) در جریان جنگ اعراب و اسرائیل به دنبال اجازه پرواز به هواپیماهای روسی حامل کمک برای اعراب از فراز خاک ایران مورد غضب شاه قرار گرفت. شاهنشاه اجازه یک پرواز و یک هواپیما را داده بودند ولی آقای میرفندرسکی تمام ۲۵ هواپیما که مورد درخواست روسیه (شوروی پیشین) بود را صادر کرده بودند؛ که اینکار از نظر استراتژیکی و سوق الجیشی ایران را در خطر حمله هوایی و خطرهای امنیتی و سیاسی دیگر قرار میداد. از آن پس به تدریس در دانشگاه ملی پرداخت. در دی ماه ۱۳۵۷ (۱۹۷۹) در پی پذیرش شاپور بختیار به نخست وزیری برای کمتر از دو ماه مسئولیت وزارت امور خارجه را به عهده گرفت. احمد میرفندرسکی در سال ۲۰۰۴ در فرانسه درگذشت.

کریم سنجابی (دوم از سمت چپ- با عینک و ژلیله سیاه) که از طرفداران محمد مصدق بود و در دوران پیش از شورش هرگز حاضر به نجات ایران و پذیرش نخست وزیری نشد بعنوان اولین وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی در کابینه مهدی بازرگان شرکت کرد. وی رهبری جبهه ملی را بر عهده داشت و در دولت مهندس مهدی بازرگان به مدت ۵۵ روز، وزیر خارجه دولت موقت بود. وی در خرداد ۱۳۶۰ (۱۹۸۱) و پس از اعلام حکم ارتداد اعضای جبهه ملی توسط روح الله خمینی از ایران گریخت، ابتدا به ترکیه، پاریس و در نهایت به آمریکا رفت. سنجابی سال ۱۳۷۴ (۱۹۹۵) در سن ۹۰ سالگی در آمریکا درگذشت.

در این نگاره اعضای جبهه ملی و کابینه مهدی بازرگان از تروریست مشهور یاسر عرفات استقبال میکنند. این نگاره بسیار تاریخی است و مشت بسیاری از سرکردگان جبهه ملی و پان ایرانیست را در وابستگی به بیگانه نشان میدهد.

از چپ به راست: داریوش فروهر، صباغیان، کریم سنجابی، مهدی بازرگان، یاسر عرفات (فلسطینی)، حسن نزیه در حال بوسیدن عرفات و یدالله سحابی (پدر عزت الله سحابی)

ابراهیم یزدی (وسط) از اعضای نهضت آزادی ایران پس از استعفای کریم سنجابی مسئولیت وزرات امور خارجه دولت موقت را بر عهده داشت. او عضو سازمان امنیت آمریکا (سیا) بود و سالها در آمریکا آموزش دیده بود و رابط خمینی و آمریکایی ها به حساب می آمد. به همین دلیل در فاصله کوتاهی به همراه دیگر اعضای دولت موقت مهدی بازرگان در اعتراض به حمله به سفارت آمریکا و گروگان گیری دیپلمات های آن کشور استعفا داد. یزدی پس از شورش بارها دستگیر و زندانی شده است ولی هرگز او را اعدام نکردند تا با بیماری خفت و بیچارگی درگذشت.

صادق قطب زاده سومین وزیر خارجه ایران پس از شورش ۱۹۷۹ بود که همچون دو وزیر خارجه پیش از خود مغضوب حکومت واقع شد. وی که پیش از شورش از جمله شروران وابسته به لیبی و فلسطین و جاسوس روس ها به حساب می آمد به دلیل ارتباطش با یک خبرنگار زن آمریکایی که او را در اتاق هتل هیلتون نگاه میداشت جزو مشاوران روح الله خمینی بود. او در پاریس رابط بین خمینی و آمریکایی ها بود. گفته میشود او چمدان پولی که آمریکایی ها به خمینی داده بودند را همراه خمینی به ایران آورد. پس از شورش در سال ۱۳۶۱ به اتهام توطئه و تلاش برای قتل رهبر جمهوری اسلامی (خمینی) با حکم محمد ری شهری اعدام شد. ولی هرگز جسد و یا صحنه اعدام نشان داده نشد. آیت الله منتظری در خاطراتش این اتهامات را جعلی خوانده است. قطب زاده همچنین عضو شورای انقلاب و مدیر عامل صدا و سیما بود. او همان کسی است که پرسش خبرنگار را برگردان و میپرسد چه احساسی ای بازگشت به ایران دارید و خمینی میگوید «هیچ».

میرحسین موسوی خامنه‌به عنوان چهارمین وزیر امورخارجه جمهوری اسلامی ایران انتخاب شد. وی در سال ۱۳۶۰ (۱۹۸۱) در کابینه‌های محمد علی رجایی، باهنر و مهدوی کنی این سمت را عهده‌دار بود. موسوی در دوران ریاست جمهوری علی خامنه‌ای هشت سال به عنوان نخست‌وزیر فعالیت کرد. وی مسلم معتقد به ولایت فقیه است و یک مسلمان شیعه بسیار متعصب می‌باشد. وی هم‌اکنون در پی برخی زد و بند های سیاسی که بنام اعتراض جنبش سبز شهرت یافته در رابطه با نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹)، به همراه همسرش در حبس خانگی به سر می‌برد.

علی اکبر ولایتی را شاید بتوان فنومن ترین و مرموز ترین وزیر امورخارجه جمهوری اسلامی دانست. وی که دکترای تخصصی کودکان از دانشگاه جانزهاپکینز را دارد، به ایران آمده و جزو «به اصطلاح انقلابی» ها بور خورده و یکباره وارد سیاست شده و در راس وزارت خارجه آنهم به مدت ۱۶ سال، از سال ۱۳۶۰ (۱۹۸۱) در دولت‌های میرحسین موسوی و هاشمی رفسنجانی وزیر امورخارجه ایران بود. نام او جزو توطئه گران کشتار فجیع و خونین رستوران میکونوس آمده و اگر به خارج سفر کند پلیس بین المللی دستگیرش خواهد کرد.

سید علی نقی خرازی معروف به کمال خرازی ششمین وزیر امور خارجه ایران بود. وی دو دوره در دولت‌های اول و دوم محمد خاتمی این سمت را عهده‌دار شد. خرازی دکترای مدیریت آموزشی از دانشگاه هیوستون دارد. وی که مدرک کارشناسی ارشد علوم تربیتی را سال ۱۳۵۱ (۱۹۷۲) اخذ کرد، پس از شورش مدیرعامل کاتون پرورش فکری کودکان و نوجوانان بود. توجه لازم است که بیشتر وزیران خارجه جمهوری اسلامی آموزش دیده در دانشگاه‌های آمریکا (بخوانید سیا) هستند. نشسته در سمت چپ خاتمی و در گوشه راست نگاره بالا.

هفتمین وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی منوچهر متکی است. وی در دولت‌های اول و دوم محمود احمدی‌نژاد به مدت ۵ سال این مسئولیت را عهده‌دار بود. نحوه‌ی برکناری وی به جنجالی رسانه‌ای تبدیل شد. او در حالی که در سنگال به سر می‌برد از سمت خود برکنار شد. خبر را مقامات سنگالی به وی دادند و بدون تشریفات و محافظت معمول مجبور به ترک سنگال شد.

دومین دوره ریاست جمهوری احمدی نژاد وزیر خارجه ای بنام علی اکبر صالحی، داشت. وی فارغ التحصیل مهندسی هسته‌ای از دانشگاه ام‌آی‌تی در آمریکا است. صالحی هم‌اکنون با حکم حسن روحانی به ریاست سازمان انرژی اتمی ایران منصوب شده است. وی در دولت محمد خاتمی نیز به مدت ۸ سال نماینده ایران در آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بود. کت شلوار قهوه ای با عینک و دست های بهم چسبانده تا از دست دادن با این خاتم بپرهیزد.

محمدجواد ظریف نهمین وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی و در کل صد و سومین در تاریخ ایران است که در مدت زمانی کوتاه توانسته توجه‌های زیادی را به خود جلب کند. آقای ظریف دیپلم کالج مقدماتی را سال ۱۳۵۵ (۱۹۷۶) در سانفرانسیسکو گرفت و دوره کارشناسی ارشد خود را در رشته روابط بین‌الملل در دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو کسب کرد. پس از آن در رشته مطالعات بین‌المللی دانشگاه دنور آمریکا مدرک کارشناسی ارشد و دکترا دریافت کرد. ظریف از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۷ (۱۹۷۶-۱۹۸۸) در ایالات متحده آمریکا تحصیل کرده است. وی در دولت محمد خاتمی به عنوان سفیر ایران در سازمان ملل منصوب شد. حضور فعالانه‌ی وی در فضای مجازی خصوصا فیس‌بوک و توییتر مورد استقبال و توجه کاربران و رسانه‌های بین‌المللی قرار گرفته است.

ظریف در حاشیه‌ی شرکت حسن روحانی در مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک با جان کری وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا دیدار کرد. این اولین دیدار رسمی وزرای خارجه دو کشور در طول عمر جمهوری اسلامی محسوب می‌شود. این دیدار خشم تندروها در ایران را برانگیخت و روزنامه کیهان حملات تندی را متوجه ظریف کرد.

محمدجواد ظریف پس از این حملات اعلام کرد که دچار حمله عصبی شده است و مدتی را در بیمارستان بستری بوده. وی در مذاکرات هسته‌ای اخیر با نمایندگان شش کشور قدرتمند جهان در ژنو با ویلچر در نشست خبری پایانی حضور یافت.